

**АНАЛІЗ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ЖУРНАЛІСТІВ
ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

У статті зроблено спробу проаналізувати методи навчання професійної іношомовної діяльності студентів-журналістів. Обґрунтовано доцільність використання інтерактивних, продуктивних, репродуктивних методів навчання у багатопрофільній діяльності журналіста. Визначено, що ці методи сприяють підвищенню мотивації у студентів до вивчення іноземної мови і володіння прийомами контраргументації, формують навички і вміння професійного іношомовного спілкування у багатопрофільній діяльності журналіста, створюють необхідні умови для професійної мобільності студентів, формують здатність мовця до аналізу і критики самостійно прийнятих рішень, забезпечують стандартизовану базу навчання.

Журналістика – це надзвичайно цікава професія. Ні для кого не секрет, що робота журналіста привертає чималу увагу своєю неординарністю, непередбачуваністю, різноманітністю з боку майбутніх фахівців. На сьогоднішній день інтеграція України в європейський освітній та інформаційний простір вимагає від неї нових потенційних шляхів формування особистості журналіста, "який має достатньо інтелекту для неупередженого й глибокого аналізу фактів, який спроможний передавати проаналізовані факти у вигляді осмисленого повідомлення й досягнути запланованого результату комунікації" [1: 15]. Для здійснення такої професійної діяльності майбутній журналіст-фахівець повинен поєднувати в собі особистісні, професійні якості, знання та вміння. Серед тих якостей, які повинні бути властиві сучасному спеціалісту, значне місце належить іношомовній професійній компетентності. Саме володіння іноземною мовою з огляду організації професійного контакту із зарубіжними партнерами стає необхідною умовою успішної роботи журналіста. При цьому ми говоримо не про формування елементарних умінь і навичок іношомовного спілкування, а про володіння необхідною термінологією, відповідними стратегіями мовленнєвої поведінки в межах вимог професійної діяльності журналіста.

Ефективність засвоєння теоретичних знань і формування навичок професійного спілкування безпосередньо залежить від доцільності добору та використання різноманітних методів навчання.

Проблема застосування тих чи інших методів у навчальному процесі завжди була і залишається актуальною для педагогічної теорії і практики. Зазначимо, що у наш час це питання намагаються вирішити багато вітчизняних і зарубіжних науковців, такі як: І. Голуб, П. Губеріна, Р. Ладі, Р. Мартинова, Ю. Пассов, В. Плахотник та ін. Отже, **метою статті** є аналіз методів навчання професійної іношомовної діяльності студентів-журналістів.

Останнім часом найбільшої популярності набула класифікація методів навчання за рекомендаціями Ю. Бабанського, яка має два варіанти:

- методи організації і проведення навчально-пізнавальної діяльності (словесні, наочні, проблемно-пошукові, індуктивно-дедуктивні); методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (пізнавальні ігри, навчальні дискусії, емоційний вплив педагогів, заохочення навчальної діяльності, покарання); методи контролю і самоконтролю в навчанні (опитування, письмові роботи, тестування, контрольні лабораторні роботи, контрольні практичні роботи, машинний контроль, самоконтроль);
- методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання та мотивації умінь; методи контролю і самоконтролю в навчанні; бінарні методи навчання [2].

Деякі науковці підкреслюють багатоякісність проблемних методів навчання (Г. Китайгородська, І. Лернер, М. Скаткін), інші – інтерактивних (М. Данилов, С. Петровський), продуктивних (І. Бем, М. Левін, П. Лузан), репродуктивних (І. Лернер, М. Махмутов) тощо.

Огляд науково-методичної літератури дає нам підстави стверджувати, що проблема застосування тих чи інших методів з метою підвищення процесу навчання та формування знань, умінь і навичок професійного іношомовного мовлення у майбутніх фахівців-журналістів не була предметом спеціальних досліджень. Науково необґрунтовано і невизначено, які саме методи потрібно впроваджувати в організацію освітнього процесу.

Усе вищесказане зумовило вибір **мети нашої статті**, яку вбачаємо в науковому обґрунтуванні методів навчання професійної іношомовної діяльності майбутніх журналістів, які сприятимуть формуванню професійної та мовної компетенції майбутнього фахівця.

Досліджуючи дану проблему, ми дійшли висновку, що у завдання методики навчання майбутніх журналістів професійної іношомовної діяльності повинно входити формування:

– поетапної мотивації до підвищення ефективності професійно-орієнтованого іношомовного спілкування;

– лексико-граматичної правильності, яка проявляється у застосуванні продуктивних і рецептивних видів мовленнєвої діяльності (уміння аналізувати тексти різної тематики і стилів на слух, які студенти-журналісти отримують з таких джерел інформації як телебачення, радіомовлення, кіно тощо; володіння стилістичною та граматичною правильністю професійного іншомовного письмового мовлення (написання текстів, оформлення газет, журналів, бюлетенів, разових видань з визначеним тиражем і ін.) ;

– стратегічної компетенції, яка полягає в майстерності підтримувати діалог з партнерами та долати певні комунікативні труднощі;

– умінь аналізувати та передбачати розвиток проблемних ситуацій англійською мовою в умовах фахової роботи. Здійснюючи масово-інформаційну діяльність, журналіст щодня потрапляє в непередбачувані життєві ситуації, у яких він повинен вміти зайняти правильну позицію і мати рішучість послідовно її відстоювати, бо від його розуміння ситуації залежить формування громадської думки і остаточне розв'язання обговорюваної проблеми.

Визначені нами завдання, зумовлюють вибір методів навчання, серед яких ми можемо виділити такі: репродуктивні, продуктивні, методи проблемного навчання.

Ми поділяємо думку С. Гончаренко, який підкреслює значущість інформаційно-повідомлюючих методів, які, на нашу думку, будучи одним із найшвидших способів передачі інформації, забезпечують можливість практичного застосування іноземної мови у всіх сферах професійного спілкування, формування знань і вмінь, які необхідні майбутнім фахівцям у їх фаховій діяльності [3].

Репродуктивний метод сприяє формуванню у журналістів вмінь застосовувати набуті знання у майбутній практичній діяльності шляхом виконання різних ситуативних завдань. Характеризуючи ці методи, ми прийшли до висновку, що саме їх застосування сприяє формуванню окремих уявних операцій (синтез, аналіз, порівняння, узагальнення та інші), хоч, як зазначають дослідники Б. Голуб, Р. Макаров, вони не розвивають в певній мірі творчий потенціал студентів [4: 2]. За словами Р. Макарова, репродуктивні методи "виступають в процесі теоретичної, а також інших видів підготовки в якості базової основи для застосування більш активних методів, які забезпечують розвиток пошукових, творчих здібностей. "Творче мислення можливе лише в поєднанні з репродуктивним" [5: 209].

Наступні методи, які вимагають від студентів вмінь самостійного вирішення проблем, містять відповідно відібрані ситуації та належать до методів продуктивного навчання (частково-пошуковий і дослідницький). Професійна діяльність журналіста пов'язана із пошуком матеріалів, йому часто доводиться здійснювати самостійні журналістські розслідування (пошук джерел, прихованих механізмів їх творення, розстановка їх у послідовності, яка б відповідала об'єктивному перебігу подій тощо). Використовуючи частково-пошукові і дослідницькі методи, студенти-журналісти не тільки навчаються самостійно ухвалювати рішення у складних ситуаціях, але й набувають практичних навичок за допомогою модельованих прикладів із професійної діяльності. Б. Голуб подає свою дефініцію формули методів продуктивного навчання, тим самим зазначаючи, що вони спрямовані на розвиток творчого мислення і пізнавальної діяльності, навчають майбутніх фахівців не тільки вирішувати, але і вбачати нові для себе завдання, вміти самостійно ставити їх і опановувати елементами наукового пізнання (усвідомлювати проблему, висувати гіпотезу, будувати план її перевірки, робити висновки і т. п.) [4].

Особливе значення у навчанні професійної діяльності студентів-журналістів засобами англійської мови, на нашу думку, відіграють методи активного навчання. А. В. Петровський під активізацією процесу навчання розуміє цілеспрямовану діяльність викладача, скеровану на розробку й використання такого змісту, форм, методів і прийомів, засобів навчання, які сприяють підвищенню інтересу, активності, творчої самостійності студентів у засвоєнні знань, формуванні вмінь і навичок використання їх на практиці [6: 197]. Як зазначає В. Кругліков, ці методи забезпечують особливі умови, котрі спонукають студентів до самостійного і творчого засвоєння навчального матеріалу у процесі їх пізнавальної діяльності. Він виділяє чотири види активності: мислення, дія, мова й емоційно-особистісне сприйняття інформації. Ступінь активізації студентів визначається залежно від того, які із зазначених видів активності впроваджуються у навчальний процес [7]. Ми цілком погоджуємося із думкою В. Круглікова, який стверджує, що для більш ефективного засвоєння матеріалу потрібно застосовувати усі чотири види активності.

Особливий інтерес для методики навчання професійної іншомовної діяльності студентів-журналістів складають інтерактивні методи навчання. Такий вид навчання сприяє формуванню відповідних навичок і вмінь, створенню гармонійної атмосфери співробітництва, взаємодії, вчить майбутніх фахівців бути комунікабельними, демократичними, спілкуватися з іншими колегами, критично мислити, приймати продумані рішення.

За характером навчально-пізнавальної діяльності А. Смолкін розрізняє: імітаційні (симуляційні) методи, які проявляються в імітуванні професійної діяльності, та неімітаційні. У свою чергу імітаційні поділяються на: ігрові (ділова гра, ігрові ситуації, прийоми, дидактичні ігри) і неігрові (розв'язання ситуаційних задач, аналіз конкретних ситуацій тощо) [8].

Особливу увагу у процесі професійного становлення майбутнього фахівця, на нашу думку, відіграють ігрові методи, а саме ділова гра, яка визначає певні професійні завдання і заохочує до пошуку правильних варіантів їх виконання. Саме таким чином, через гру, майбутні журналісти імітують різноманітні умови їхньої фахової діяльності. Використання ділової гри у професійній галузі орієнтує студентів до формулювання спеціальної мети в їх подальшій діяльності; розвиває мотивацію до навчання, самоосвіти й самостійності, пошукові й пізнавальні інтереси при зібранні основних джерел інформації в галузі журналістики, вміння проводити науково-дослідницькі і пошукові розвідки, створювати якісний журналістський матеріал та інтерпретувати його іноземною мовою професії, формує у фахівців навички висловлювати власну точку зору на певну тематику й обґрунтовувати її професійною іноземною мовою.

Варто зазначити, що важливим елементом навчання професійно-орієнтованої іноземної мови журналістів належить таким методам як: "мікрофон", "дискусія", "займи позицію".

Метод "мікрофон" сприяє розвитку вміння вести структуровані дискусії на професійну тематику, збагачує журналіста новими знаннями, поглиблює його розуміння проблеми, яку він досліджує; кожен із учасників має можливість по чергово висловити свою думку, аргументуючи свою позицію,

Метод "дискусія" досить актуальний при навчанні англійського мовлення, оскільки є важливим елементом професійно-пізнавальної діяльності студентів-журналістів. Цей метод формує критичне мислення, розвиває уміння відстоювати власні думки, поглиблює знання у галузі дискусійної проблеми. Дискурси вчать глибокому розумінню проблеми, самостійності позиції, оперуванню аргументами, уточненню власних переконань тощо.

Метод "займи позицію" також вносить свій вагомий елемент у процес підвищення мовної підготовки журналіста. Так як професія журналіста вимагає постійного контакту і спілкування з людьми (участь у міжнародних подіях, форумах, самітах, конференціях, тощо), то саме цей метод вчить, як на практиці використовувати набуті знання і вміння захищати свою власну позицію, при цьому дослухатися до думок своїх колег.

Таким чином, здійснивши короткий аналіз методів навчання, ми прийшли до висновку, що для підвищення професійної іншомовної діяльності журналістів доцільно використовувати інтерактивні, продуктивні, репродуктивні методи навчання. Ці методи сприяють підвищенню мотивації у студентів до вивчення іноземної мови і володіння прийомами ефективної контраргументації, формують навички і вміння професійного іншомовного спілкування у багатопрофільній діяльності журналіста, створюють необхідні умови для професійної мобільності студентів, формують здатність мовця до аналізу і критики самостійно прийнятих рішень, забезпечують стандартизовану базу навчання відповідно до професійних потреб студентів.

Одним із **перспективних напрямків подальшого дослідження** вбачаємо у розгляді лінгвістичних особливостей іншомовного мовлення у професійній журналістській діяльності і на основі проаналізованих вище методів – розробці методики навчання професійного мовлення майбутніх фахівців журналістської сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Різун В. В. Проблемні перспективи розвитку журналістської освіти в Україні початку ХХІ століття. Доповідь на Міжнародній науковій конференції "Журналістика – 2004 у світлі підготовки журналістських кадрів", 27 травня 2004 року, Київ / В. В. Різун. – К., 2004. – 19 с.
2. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1985. – 208 с.
3. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / [Гончаренко С. У., Олійник П. М., Федорченко В. К. та ін.]; за ред. С. У. Гончаренка, П. М. Олійника. – К. : Вища шк., 2003. – 323 с.
4. Голуб Б. А. Основы общей дидактики : [учеб. пос. для студ. пед. вузов] / Б. Голуб. – М. : Владос, 1999. – 96 с.
5. Макаров Р. Н. Человеческий фактор. Авиационная психология и педагогика : [справочник] / Р. Н. Макаров. – М. : МНАПЧАК, 2002. – 490 с.
6. Петровский А. В. Основы педагогики и психологии высшей школы / А. В. Петровский. – М. : Изд.-во Моск. гос. ун-та, 1986. – 302 с.
7. Кругликов В. Н. Активное обучение в техническом вузе (теоретико-методологический аспект) : дис. ... доктора пед. наук / В. Н. Кругликов. – Санкт-Петербург, 2000. – 424 с.
8. Смолин И. В. Методы активизации учебного процесса в торговом вузе (деловые игры и ситуационные задачи) : [учеб. пособие] / И. В. Смолин. – К. : Вища школа, 1991. – 165 с.

Матеріал надійшов до редакції 03.06. 2011 р.

Коновальчук С. А. Анализ методов обучения профессиональной деятельности студентов-журналистов средствами английского языка.

В статье сделана попытка проанализировать методы обучения профессиональной иноязычной деятельности студентов-журналистов. Обоснована целесообразность использования интерактивных,

производительных, репродуктивных методов обучения в многопрофильной деятельности журналиста.

Определено, что эти методы способствуют повышению мотивации у студентов к изучению иностранного языка и владению приемами эффективной контраргументации, формируют навыки и умения профессионального иностранного общения в многопрофильной деятельности журналиста, создают необходимые условия для профессиональной мобильности студентов, формируют способность говорящего к анализу и критике самостоятельно принятых решений, обеспечивают стандартизированную базу обучения.

Konovalchuk S. A. The Analysis of Teaching Methods Concerning the Journalist Students' Professional Activity by Means of the English Language.

The article analyzes the teaching methods concerning the journalist students' professional activity, justifies the practicability usage of interactive, productive, reproductive teaching methods in the multi-purpose journalist's work. It has been considered that these methods contribute to the increase of the students' motivation to the foreign language learning and mastering the devices of the effective rebuttal, form the habits and skills of the professional foreign communication in the multi-purpose journalist's work, create the necessary conditions for the professional students' mobility, make the speaker's skills for the analysis and criticism of the personal adopted decisions, provide the standardized base of learning.